

Salems
kommun

Dnr SN/2020:129:748
2020-12-10

Funktionshinderplan

2021-2026

Inledning	3
Socialstyrelsens definitioner	3
Nationell styrning	4
Nationellt mål för funktionshinderspolitiken	5
Funktionsnedsättningsområdet i Salems kommun	5
Prognos	6
Syfte	6
Metod	6
Antal personer med boende enligt LSS i Salem 2015-2020	7
Prognos enligt befolkningsutveckling	9
Behovsinventering	10
Sammanställning av platsbehov	11
Sammanställning av LSS-boenden i Salems kommun	13
Övriga förutsättningar	14
Slutsats	14
Insatser och stöd i Salems kommun	15
Mål för funktionsnedsättningsområdet i Salems kommun	18
Politiska mål	18
Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete	19
Anhörigperspektiv	20
Anhöriga som ger omsorg till närstående	20
Lokalt arbete med anhörigstöd	21
Bilagor	22
1. Befolkningsprognos	22
2. Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)	23
3. Insatser enligt LSS	23
4. Socialtjänstlagen (SoL)	25
5. Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)	25
6. SIP - Samordnad individuell plan	25
7. Diskrimineringslagens förbud mot diskriminering	25

Inledning

Funktionsnedsättning innebär en nedsatt förmåga att fungera fysiskt, psykiskt eller intellektuellt. Det kan vara i olika grad och påverka livet olika mycket. En del föds med en funktionsnedsättning, medan andra får dem till följd av till exempel en sjukdom eller olycka. En funktionsnedsättning kan vara tillfälligt eller hela livet.

Funktionshinderplanen syftar till att ange riktningen för den framtida planeringen av omsorgen för funktionsnedsatta i Salems kommun. I planen, som avser perioden 2021-2026, anges ett antal strategiska områden som är i fokus för att på bästa möjliga sätt möta kommuninvånarnas behov av stöd och omsorg. Planen har varit på remiss hos Kommunala rådet för funktionshinderfrågor (KRF).

Socialstyrelsens definitioner

Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning definieras som nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan vara medfödd, uppstå på grund av sjukdom och kan vara bestående eller tillfällig.

Funktionshinder

Funktionshinder definieras som den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Det kan vara svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, sociala relationer, fritids- och kulturaktiviteter, utbildning samt demokratiska processer. Främst handlar det om bristande tillgänglighet och anpassning av omgivningen.

Nationell styrning

Utgångspunkten för planen är principen om mänskliga rättigheter som handlar om alla människors lika värde och lika rätt. Detta betonas i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Konventionen är antagen och gäller i Sverige sedan år 2009. Alla lagar och all offentlig verksamhet i Sverige ska följa konventionens artiklar. Konventionen utgår från grundläggande principer som jämlikhet och icke-diskriminering. Personer med funktionsnedsättning har rätt att leva ett självständigt liv och delta i samhället på lika villkor som alla andra. Tillgänglighet är en allmän princip i konventionen, både gällande fysisk miljö samt information och kommunikation. Konventionen bygger på att funktionshinder går att förebygga och ta bort genom att förändra i miljö och omgivning. Personer med en funktionsnedsättning är konventionens så kallade rättighetsbärare och har de rättigheter som ingår i konventionen. Människor med funktionsnedsättning ska kunna delta helt och fullt i samhället.

Grundläggande principer i konventionen (artikel 1–4)

I förord och artikel 1 fastslås att syftet med konventionen är att se till att människor med funktionsnedsättning får full och lika tillgång till mänskliga rättigheter. Konventionen anger inte några nya rättigheter utan tydliggör vad befintliga rättigheter innebär i förhållandet till människor med funktionsnedsättning. I artikel 1 beskrivs vilka konventionen omfattar: "Personer med funktionsnedsättning innefattar bland annat personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på samma villkor som andra." Artikel 3 fastställer principerna för hur människor med funktionsnedsättning ska kunna delta fullt ut i samhället.

Följande regler gäller för allt i konventionen:

1. Respektera att alla har lika värde och att var och en ska kunna bestämma om sig själv, kunna välja samt klara sig så bra som möjligt själv.
2. Ingen ska diskrimineras.
3. Alla ska kunna vara med i samhället.
4. Respektera att personer med funktionsnedsättning är olika precis som andra.
5. Alla ska ha samma möjligheter.
6. Samhället ska vara tillgängligt.
7. Kvinnor och män ska behandlas lika.
8. Respektera att barn med funktionsnedsättning kan utvecklas och för deras rätt att vara en person med eget namn.

Artikel 4 Allmänna åtaganden

Artikeln handlar om att respektera, skydda och främja rättigheterna. Här fastslås att människor med funktionsnedsättning har rätt att påverka utvecklingen av viktiga frågor som berör dem och att samhället ska samarbeta med personer med funktionsnedsättning och intresseorganisationer för att säkerställa att rättigheterna i konventionen uppfylls.

Rättighetsartiklarna (artikel 5–30)

Rättighetsartiklarna går igenom olika områden; bland annat hälsa, utbildning, familjeliv, habilitering, rehabilitering, arbete, rättsligt skydd, sport och fritid.

Procedurregler (artikel 31–50)

Artiklarna inom denna del av konventionen handlar om hur tillämpning och övervakning av konventionen ska gå till i varje land och i FN, staternas rapportering till FN:s övervakningsorgan, samarbete mellan staterna med mera. I Artikel 33 beskrivs nationellt genomförande och övervakning. Varje stat som antagit konventionen ska inrätta en samordningsfunktion på regeringsnivå för frågor avseende förverkligandet av konventionen inom olika sektorer och på olika plan. Det ska finnas ett oberoende nationellt organ som ska övervaka genomförande och efterlevnad av konventionen. Artikel 34 handlar om den kommitté som övervakar hur rättigheterna i konventionen följs. Två år efter att ett land har ratificerat konventionen ska en rapport lämnas till kommittén och därefter vart fjärde år.

Det frivilliga protokollet

Vid sidan av FN:s konvention finns det frivilliga protokollet som Sverige ratificerade i mars 2016. Protokollet ger enskild eller funktionshinderorganisation möjlighet att klaga till övervakningskommittén om någon anser att hans eller hennes rättigheter i konventionen är kränkta. Först måste dock "alla inhemska rättsmedel vara uttömda". Fallet måste ha prövats i samtliga rättsliga instanser såsom förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstol. Därefter går det att föra ett ärende vidare till övervakningskommittén.

Nationellt mål för funktionshinderspolitiken

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas.

Funktionsnedsättningsområdet i Salems kommun

I Salems ansvarar socialnämnden för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Myndighetsenheten utreder behov för personer med funktionsnedsättning och fattar beslut om insats enligt LSS (bilaga 3) eller bistånd enligt SoL (Bilaga 5). Myndighetsenheten samverkar med Individ- och familjeomsorgen samt med Barn och familj och Vuxenenheten. Verksamhetsområde för personer med funktionsnedsättning utför insatserna för de personer som får bifall från myndighet och bistånd. En biståndsbedömd insats ska verkställas inom tre månader, annars riskerar kommunen vite. Insatser till personer med funktionsnedsättning berör relativt få personer. Enligt Socialstyrelsens statistik¹ hade 112 unika personer insatser enligt LSS i Salem 2019, varav 38 insatser avsåg boende för vuxna.

¹ Socialstyrelsen, "Statistik om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade" (2019).

Prognos

Syfte

Syftet är att prognostisera det framtida behovet av boende för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Prognosen avser det framtida behovet av platser för boendeformerna gruppboende och serviceboende enligt LSS under tidsperioden 2020-2030.

Metod

Prognosen utgår från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) metodstöd för prognostisering av boenden enligt LSS² samt omvärldsbevakning avseende andra kommuners tillvägagångssätt. Behovsprognosen är uppbyggd i två delar. Prognosens första del utgörs av behovet till följd av förväntad befolkningsutveckling i Salems kommun. Den senaste befolkningsprognosen (bilaga 1) visar att befolkningen väntas öka från närmare 17 000 i dagsläget (16 803) till drygt 19 000 (19 205) år 2030. Det prognostiserade behovet av LSS-boende är beräknat genom att applicera medelvärdet av andelen brukare med beslut om insats (gruppboende respektive serviceboende) de senaste tre åren (2018-2020) i relation till motsvarande befolkningsantal enligt SCBs befolkningsstatistik på aktuell befolkningsprognos för Salems kommun år 2020-2030.

Den andra delen av prognosen utgörs av en behovsinventering av uppskattat behov av boende för individer inom verksamheten utifrån intervjuer med enhets- och verksamhetschefer. Målgrupp för behovsinventeringen är personer i åldrarna 15-30 år med insatserna daglig verksamhet, korttidshem och barn med övriga insatser (familjehemsplacering, familjebehandling, avlastning och avlösning enligt LSS). För de individer där det inte har varit möjligt att uppskatta tidpunkt för behov av att flytta till ett LSS-boende har ett antagande gjorts att flytt sker vid 25 års ålder enligt SKR:s riktvärde.

Statistik har inhämtats från följande källor:

- Kommunens interna verksamhetssystem, Treserva
- Salems kommuns befolkningsprognos
- Kommun- och landstingsdatabasen, Kolada
- SCBs befolkningsstatistik
- Socialstyrelsens statistik över insatser enligt LSS

Avgränsning och tolkning av resultat

Prognosen avser insatsen bostad med särskild service för vuxna enligt LSS, vilken kan utformas som en gruppboende eller serviceboende. Att förutse individuella behov flera år fram i tiden är mycket svårt. Det finns en rad faktorer som kan påverka prognosen. Uppskattade behov är individuella och kan komma att förskjutas i tid beroende på individens aktuella situation. Det kan ske större förändringar mellan åren i exempelvis utflödet, dvs. att personer flyttar eller avlider. Angivna siffror ska därför ses som uppskattningar och tolkas med försiktighet.

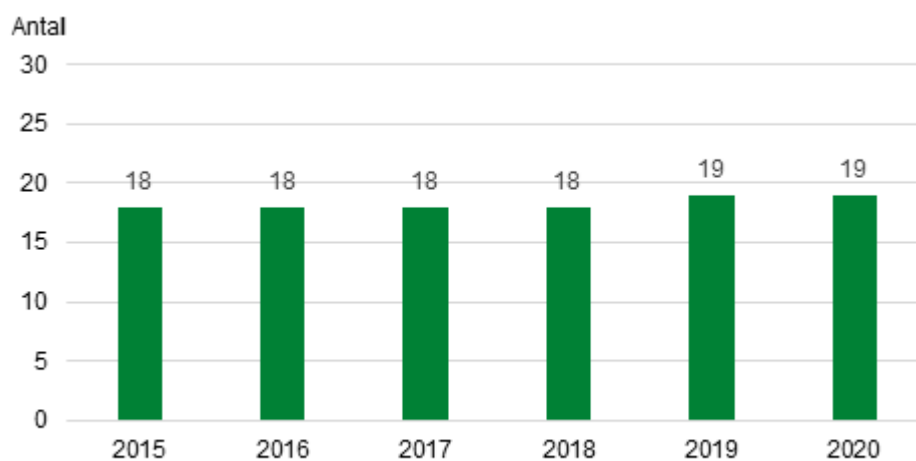
² Stöd för prognos av boende enligt LSS, Sveriges Kommuner och Regioner 2020.

Antal personer med boende enligt LSS i Salem 2015-2020

Gruppboestad

Antal

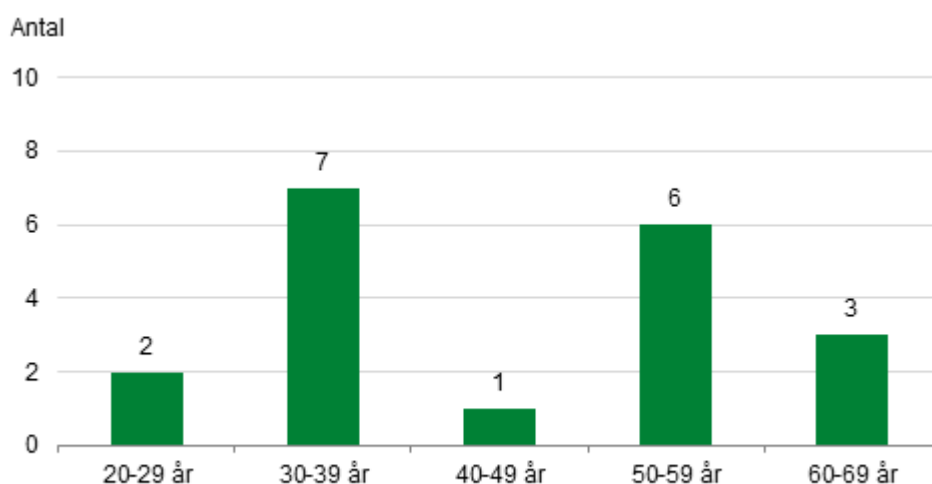
Diagram 1. Antal personer med pågående insats i gruppboestad enligt LSS, Salems kommun år 2015-2020. Källa: Treserva

År 2015-2020 har 18-19 personer i Salems kommun haft insatsen gruppboestad.

Ålder

Diagram 2. Åldersfördelning för personer med pågående insats i gruppboestad enligt LSS, Salems kommun år 2020. Källa: Treserva

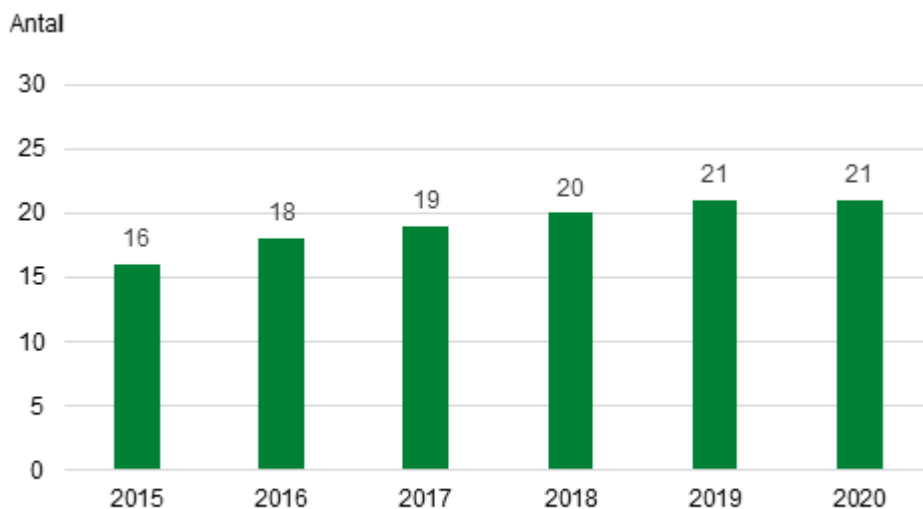

Av de boende i gruppboestad i Salems kommun är 10 personer 20-49 år och 9 är 50-69 år.

Servicebostad

Antal

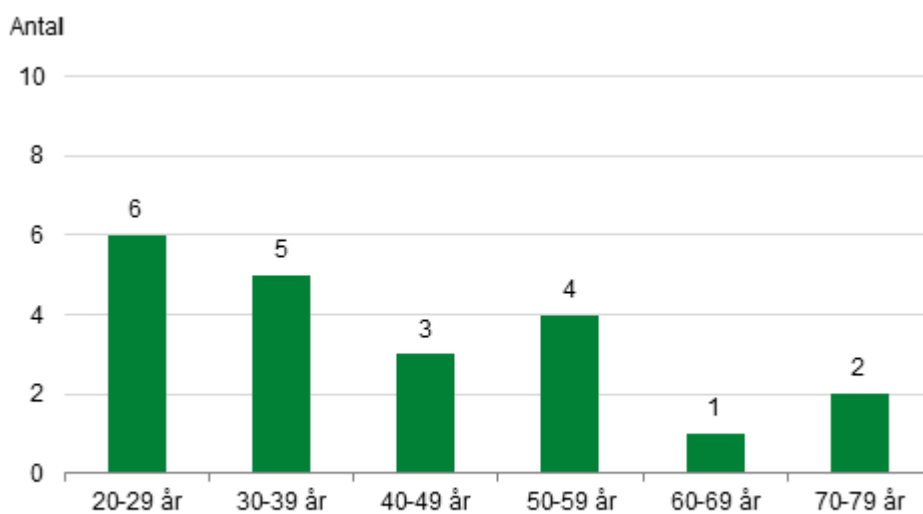
Diagram 3. Antal personer med pågående insats i servicebostad enligt LSS, Salems kommun år 2015-2020. Källa: Treserva

21 personer i Salems kommun har insatsen servicebostad, vilket är en ökning med 5 personer sedan 2015.

Ålder

Diagram 4. Åldersfördelning för personer med pågående insats i servicebostad enligt LSS, Salems kommun år 2020. Källa: Treserva

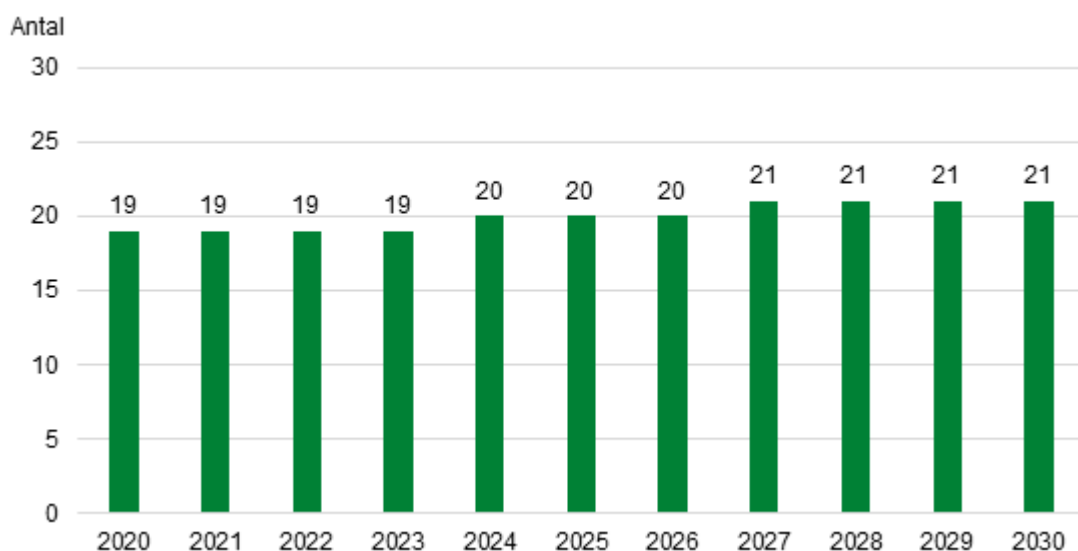

Av de boende i servicebostad i Salems kommun är 14 personer 20-49 år och 7 är 50-79 år.

Prognos enligt befolkningsutveckling

Gruppbofastad

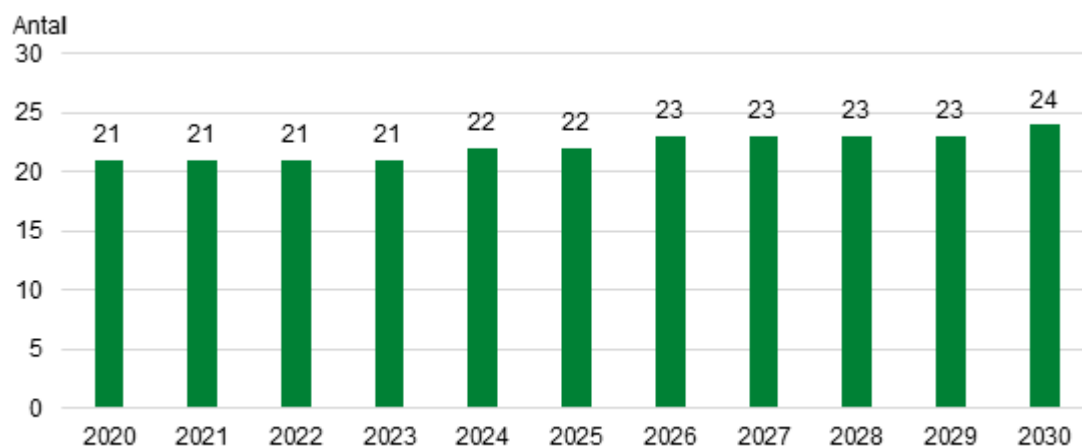
Diagram 5. Prognostiserat behov av platser i gruppbofastad till följd av befolkningsutveckling, Salems kommun 2020-2030.

Behovet av platser i gruppbofastad till följd av befolkningsutvecklingen ökar från 19 till 21 under prognosperioden.

Servicebofastad

Diagram 6. Prognostiserat behov av platser i servicebofastad till följd av befolkningsutveckling, Salems kommun 2020-2030.

Behovet av platser i servicebofastad till följd av befolkningsutvecklingen ökar från 21 till 24 under prognosperioden.

Behovsinventering

Utöver prognosen enligt befolkningsutvecklingen har en behovsinventering genomförts. Utgångspunkten för behovsinventeringen är en bedömning av känt behov på individnivå i Salems kommun. Inhämtningen bygger på genomförda intervjuer med enhets- och verksamhetschefer avseende tillkommande behov av platser i gruppbostad respektive servicebostad. Målgruppen för behovsinventeringen är personer i åldrarna 15-30 år med insatserna daglig verksamhet, korttidshem och barn med övriga insatser (familjehemsplacering, familjebehandling, avlastning och avlösning enligt LSS). Hänsyn har tagits till eventuella dubletter; att en individ kan ha flera pågående insatser.

Gruppbostad

Tabell 1. Tillkommande behov av platser i gruppbostad enligt behovsinventering.

2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	1	2	2		1					

Totalt bedöms 6 tillkommande personer ha behov av gruppbostad under tidsperioden 2020-2030.

Servicebostad

Tabell 2. Tillkommande behov av platser i servicebostad enligt behovsinventering.

2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
2	1	2	2	1	3			1	1	3

Totalt bedöms 16 tillkommande personer ha behov av servicebostad under tidsperioden 2020-2030.

Sammanställning av platsbehov

Av tabell 3 och 4 framgår det uppskattade behovet av platser enligt befolkningsutveckling och behovsinventering för gruppbostad respektive servicebostad.

Gruppbostad

Tabell 3. Behov av platser i gruppbostad enligt befolkningsprognos och behovsinventering, Salems kommun 2020-2030.

År	Behov av platser enligt befolkningsutveckling (befolkningsprognos)	Känt behov inom verksamheten (behovsinventering)
2020	19	
2021	19	1
2022	19	2
2023	19	2
2024	20	
2025	20	1
2026	20	
2027	21	
2028	21	
2029	21	
2030	21	

Servicebostad

Tabell 4. Behov av platser i servicebostad enligt befolkningsprognos och behovsinventering, Salems kommun 2020-2030.

År	Behov av platser enligt befolkningsutveckling (befolkningsprognos)	Känt behov inom verksamheten (behovsinventering)
2020	21	2
2021	21	1
2022	21	2
2023	21	2
2024	22	1
2025	22	3
2026	23	
2027	23	
2028	23	1
2029	23	1
2030	24	3

Sammanställning av LSS-boenden i Salems kommun

Tabell 5. LSS-boenden i Salems kommun.

Gruppboendestyp	Serviceboendestyp	Korttidshem	Externt köpta platser
<i>Vilhelmsdalsvägens gruppboendestyp</i> Regi: Salems kommun Antal platser: 5 Belagda platser: 5	<i>Säbytorgvägens serviceboendestyp</i> Regi: Salems kommun Belagda platser: 9	<i>Vattentornets Korttidshem</i> Regi: Salems kommun Antal platser: 4	<i>Gruppboendestyp</i> Regi: Privat Antal platser: 5
<i>Söderby Gärde</i> Regi: Privat (Frösunda) Antal platser: 10 Belagda platser: 8 Renovering påbörjades hösten 2020 och beräknas vara klar den 1 januari 2021. Tillfälligt boende är Söderbypark.	<i>Emanuel Birkes serviceboendestyp våning 3</i> Regi: Salems kommun Belagda platser: 7		
<i>Planerad gruppboendestyp</i> 2022 byggs ett gruppboende i Södra Hallsta med 5-6 platser. Anbud om drift.	<i>Dånviksvägens serviceboendestyp (Rönninge)</i> Regi: Salems kommun Belagda platser: 5		

Gruppboendestyp

Salems kommun har en gruppboendestyp för 5 personer i egen regi (Vilhelmsdalsvägens gruppboendestyp). I Södra Hallsta, nära Rönninge centrum, planeras en ny LSS-gruppboendestyp till 2022-2023 med cirka 5-6 lägenheter och gemensamhetslokaler samt personalutrymmen. Det är i nuläget oklart om gruppboendestypen kommer att drivas i egen regi eller läggas ut för upphandling. I privat regi finns 10 platser i gruppboendestyp och 5 platser köps externt.

Serviceboendestyp

Dånviksvägens serviceboendestyp i Rönninge är nybyggd och består av 5-6 platser där inflyttning ägde rum i juli 2020. För serviceboendestypen finns inte ett fast antal platser. Uppstår behov för målgruppen och gynnande beslut finns tas ärendet upp i kommunens Bogrupp som fattar beslut om bostadsobjekt. I Salems kommun finns inga personer med ej verkställda beslut om LSS-boende, dvs. det finns ingen kö till LSS-boenden.

Övriga förutsättningar

Ytterligare förutsättningar, inom kommunen och i omvärlden, kan påverka prognos och planering av LSS-boenden. Prognosen påverkas av ett utflöde, att personer avlider eller flyttar. Av de boende i gruppboende i Salems kommun är 9 personer i åldern 50-69 år och i serviceboende är 7 personer 50-79 år. Det är tänkbart att ett antal personer, främst med insatsen serviceboende, övergår till äldreomsorgen vid 65 års ålder. Befolkningsutvecklingen, bostadsmarknaden, lagförändringar och enskilda tendenser att söka stöd kan påverka prognosen.

Slutsats

Antalet personer i Salems kommun med pågående insats i gruppboende enligt LSS har under år 2015-2020 legat stabilt på 18-19. Motsvarande antal för serviceboende har uppgått till cirka 20 personer.

Av prognosen framgår ett mycket litet tillkommande behov av platser på grund av befolkningsutvecklingen. Antalet personer med insatsen gruppboende uppgår i dagsläget till 19 och prognostiseras till följd av befolkningsutvecklingen till 21 personer i slutet av prognosperioden. Motsvarande antal för serviceboendestäder är 21 personer i dagsläget och 24 år 2030.

Enligt behovsinventeringen bedöms 6 personer ha behov av gruppboende under prognosperioden, vilket motsvarar ca 0,5 personer i genomsnitt per år. Motsvarande siffra för serviceboendestäder är 16 personer, ca 1,5 personer per år under prognosperioden. Behovsinventeringen beaktar endast tillkommande behov, men det finns även ett utflöde av personer.

Att bedöma behovet av boendeinsatser utifrån befolkningsstatistik och bedömningar baserade på kunskaper om enskilda individer innebär ett osäkerhetsmoment och inte nödvändigtvis att tillkommande personer kommer att ansöka om eller beviljas LSS-boende. Osäkerheten i prognosen ökar ju längre fram i tiden prognosen sträcker sig.

Inhämtat underlag samt aktuellt bestånd av LSS-boenden påvisar att Salems kommun har mycket god kapacitet att möta kommande behov av platser.

Insatser och stöd i Salems kommun

I Salems kommun ansvarar socialnämnden för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Myndighetsenheten utreder behov för personer med funktionsnedsättning och fattar beslut om insats enligt LSS eller bistånd enligt SoL. Myndighetsenheten samverkar med Individ- och familjeomsorgen samt med Barn och familj och Vuxenenheten. Verksamhetsområde för personer med funktionsnedsättning utför insatserna för de personer som får bifall från myndighet och bistånd.

Personlig assistans

Personlig assistans är ett personligt utformat stöd som ska stärka möjligheten att leva ett självständigt och oberoende liv. Insatsen ges i hemmet och möjlighet finns att påverka vilka assistenter som ska ge stöd och service. Tillsammans med brukaren upprättas en genomförandeplan. Alla assistenter har tystnadsplikt.

Ledsagarservice

Ledsagning ska ge ökade möjligheter att exempelvis delta i samhällslivet, att besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter eller för att promenera. Tillsammans med brukaren och anhörig eller god man utformas en handlingsplan.

Kontaktperson

Kontaktpersonen fungerar som en vän och medmänniska och ska underlätta för den enskilde att leva ett självständigt liv, få möjlighet att uppleva nya saker och minska social isolering. Tillsammans med brukaren utformas en handlingsplan i vilken det framgår vad som ska göra tillsammans.

Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice ska möjliggöra för anhöriga eller familjehemsföräldrar att få avkoppling och uträtta sysslor utanför hemmet. Tillsammans med brukaren planeras utformningen av insatsen och när den ska ske.

Korttidshem

Korttidshem är ett tillfälligt boende för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning som har rätt till korttidsvistelse. Syftet är att få rekreation och miljöombyte och att avlasta anhöriga. Gästerna har tillgång till ett eget rum, gemensamt vardagsrum, kök och personal dygnet runt. En särskild stödperson finns bland personalen och tillsammans upprättas en genomförandeplan avseende vistelsen på korttidshemmet. Olika gemensamma aktiviteter erbjuds såsom bakning, matlagning, film, spel, bowling och museibesök.

Bostad med särskild service

Bostad med särskild service består av gruppboende och serviceboende. I insatsen bostad med särskild service ingår förutom omvårdnad även fritids- och kulturaktiviteter. Gruppboende är ett bostadsalternativ för personer med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov. Gruppboendet består av ett mindre antal lägenheter som är samlade kring gemensamma utrymmen. Serviceboende är ett mellanting mellan ett helt självständigt boende och ett boende i gruppboende. En serviceboende består av ett antal lägenheter med tillgång till gemensam service, gemensamhetsutrymmen och en fast personalgrupp.

Daglig verksamhet

Syftet med daglig verksamhet är att erbjuda en meningsfull daglig sysselsättning och social gemenskap efter individens behov och förutsättningar. Arbetstagaren planerar sina arbetsuppgifter tillsammans med verksamhetens personal. Arbetsuppgifterna och innehållet varierar i de olika arbetslagen och anpassas utifrån arbetstagarens förmågor, förutsättningar och behov. Samtliga arbetslag arbetar med kognitivt och kommunikativt stöd.

Inom daglig verksamhet finns bland annat köksverksamhet, sinnesstimulerande verksamhet, utomhusaktiviteter, trädgårdsarbete, städning, sortering, logistik, butik och social samvaro. I arbetslagen bedrivs tillverkning med olika svårighetsgrad. Några exempel är träarbeten, smyckstillverkning, sömnad av kläder och korttillverkning. Det som tillverkas säljs i den butik som verksamheten driver. Flera av arbetslagen utför uppdrag gentemot övrig verksamhet, både inom verksamhetens arbetslag och inom funktionsnedsättningsområdet, men också gentemot andra förvaltningar.

Sysselsättningen samt träfflokal

Inom socialpsykiatrien erbjuds inom sysselsättningen samt träfflokalen olika aktiviteter som bland annat syftar till att ge bättre social förmåga och öka möjligheten att få arbete, studera och bryta isolering. Deltagande i aktiviteter erbjuds i grupp och individuellt. Exempel på aktiviteter är målar-, hantverks- eller trädgårdsgrupp.

Syftet är att deltagarna ska få:

- Bättre struktur på vardagen
- Förbättrad social förmåga
- Ökad självständighet
- Bryta isolering
- En känsla av sammanhang
- Möjlighet att gå vidare till arbete, praktik eller studier

Besökarmöten genomförs en gång i månaden på sysselsättningen där klienten har möjlighet att påverka samt få information om det som sker i verksamheten. Alla som arbetar inom socialpsykiatrien har tystnadsplikt.

Boendestödsteamet samt mobila teamet

Stöd erbjuds till personer som har någon psykiatrisk, neuropsykiatrisk eller kognitiv funktionsnedsättning. Rätten till stöd grundar sig på reglering i socialtjänstlagen. Boendestöd är ett anpassat stöd som hjälper och stöttar personer att klara av vardagslivets olika situationer. Stödet ges utifrån individuella resurser och behov. Klienterna är delaktiga och har inflytande över det stöd de får. En genomförandeplan upprättas som tydliggör hur klienten ska nå sina mål. Alla som arbetar på boendestödsteamet samt mobila teamet har tystnadsplikt.

Stödet kan bestå av praktiskt vardagsstöd avseende:

- Struktur
- Rutiner
- Genomföra vardagliga sysslor
- Hantera ekonomi
- Hjälpa att samverka med myndigheter

Jagstärkande stöd såsom:

- Vardagliga samtal
- Motivering
- Stärka självkänslan
- Ökad självständighet
- Socialt stöd som kan leda till förbättrad social förmåga
- Bryta samt minska isolering
- Behålla och utveckla det sociala nätverket
- Aktivt samhällsdeltagande

Turbunden resa

Insatsen beviljas till personer med funktionsnedsättning för resor till och från verksamheter beviljade av kommunen, såsom dagverksamhet och korttidsboende. Insatsen beviljas då den enskilde inte kan tillgodose behovet genom exempelvis allmänna kommunikationer eller färdtjänst.

Personligt ombud

Personligt ombud är en frivillig och kostnadsfri insats som erbjuds personer som har psykiska funktionsnedsättningar och är 18 år eller äldre. Psykisk funktionsnedsättning innebär att en person har ett omfattande och långvarigt socialt och/eller kognitivt handikapp som medför hinder för ett fungerande vardagsliv, och som orsakats av psykossjukdom, allvarlig personlighetsstörning eller annan långvarig psykisk sjukdom.

Ett personligt ombud kan bland annat vara till stöd och hjälp med:

- Kontakter med socialtjänsten
- Kontakter med psykiatri och primärvården
- Kontakter med försäkringskassan
- Överklaganden
- Försäkringsärenden
- Samordning av insatser från olika myndigheter och vårdgivare
- Att skapa nätverk
- Problem med bostad/hyresvärd
- Problem med ekonomi

Personligt ombud utgår från individuella behov och problematik. Ombudet har tystnadsplikt.

Kommunala rådet för funktionshinderfrågor (KRF)

Kommunala rådet för funktionshinderfrågor (KRF) är ett rådgivande organ samt en remissinstans i övergripande frågor som berör situationen för personer med funktionsnedsättning i Salems kommun. Rådet sammanträder fyra gånger per år.

Mål för funktionsnedsättningsområdet i Salems kommun

Politiska mål

Nedan framgår de politiska målen och hur de är kopplade till arbetet inom funktionsnedsättningsområdet. Verksamhetsområdet funktionsnedsättning har brutit ner de politiskt beslutade målen enligt nedan för att koppla dem till sitt område. Respektive enhet arbetar efter de politiskt beslutade målen och har egna mål kopplade till detta.

Tillgänglighet

Salems kommun är liten till ytan och det finns en geografisk närhet till varandra och därmed god tillgänglighet. Medarbetare och chefer ser till att göra sig tillgängliga för samtliga brukare och samarbetar mellan olika enheter för bästa möjliga insatser för brukarna. Det är viktigt med mänskliga möten för att bibehålla god psykisk hälsa. Medarbetare och chefer är även tillgängliga digitalt via mail, chat, sms och telefon; både för brukare och medarbetare. Tillgängligheten mäts i brukarenkäter.

Trygghet

För att öka tryggheten inom medarbetargruppen finns en tvärgrupp med deltagare från respektive enhet för att skapa ett tryggt diskussionsforum där tvärgruppen kan dela med sig och lära sig hur verksamheterna förbättras och på så sätt skapa trygghet. Trygghet i medarbetargruppen är mycket viktigt för att skapa trygghet i samtliga brukargrupper. Brukarens upplevda trygghet mäts i brukarenkäter.

Miljö

Medarbetare och chefer arbetar för en hållbar miljö och arbetsmiljö genom digitala lösningar, elcyklar och promenader vilket i sin tur kopplar samman med målet tillgänglighet, närhet till brukare både fysiskt och digitalt. Vidare görs hållbara val i samband med inköp för att skapa hållbara verksamheter. I detta ingår att ta beslut som är goda för miljö och i förlängningen ekonomin. Ett exempel är att använda digitala lösningar istället för fysiska. Inom enheterna är många brukare involverade i arbetet med miljö genom källsortering och återvinning.

Attraktiv arbetsgivare

Salems kommun har korta geografiska avstånd och ett bra läge för in- och utpendling. Kommunen erbjuder olika lösningar för friskvård. Funktionsnedsättningsområdet erbjuder utbildningar via nätverket Forum Carpe för samtliga medarbetare. En gång om året anordnas F-dagen för samtliga medarbetare inom verksamhetsområdet. Dagen syftar till samhörighet och vidareutbildning. Vidare erbjuds digitala utbildningar vilket även hänger samman med målen ekonomi, miljö och tillgänglighet. Verksamhetsområdet anordnar ett antal prova på-aktiviteter inom friskvårdsområdet varje år för samtliga medarbetare. Målet att vara en attraktiv arbetsgivare är viktigt för att de brukare som nyttjar verksamheten ska få bästa möjliga stöd och det stöd de har rätt till. De insatser som görs för att vara en attraktiv arbetsgivare ska komma brukarna till godo i form av ett relevant och professionellt stöd som uppdateras efter att kunskapen inom funktionsnedsättningsområdet utvecklas gällande kunskap och forskning. Att vara en attraktiv arbetsgivare hänger även samman med målet ekonomi. En stabil personalgrupp bidrar till en ekonomi i balans då hög personalomsättning påverkar ekonomin.

Ekonomi

Ekonomi inom funktionsnedsättningsområdet är stabil över tid och uppnår en budget i balans. Verksamhetsområdet gör hållbara val och investeringar i mänskliga värden såsom handledning och utbildning. För att utnyttja de lokaler som finns på bästa ekonomiska sätt har vissa flyttar gjorts inom området. Dessa omflyttningar har även genomförts för att optimera tillgängligheten mellan medarbetare i form av fysisk närhet och i sin tur öka tryggheten för såväl medarbetare som brukare.

Målen inom funktionsnedsättningsområdet hänger ihop på flera olika sätt. Olika cirkulära processer drivs för att uppnå flera av målen i det dagliga arbetet. Exempel på detta är hur tillgänglighet och trygghet samverkar inom verksamhetsområdet vilket är beskrivet ovan. Vidare samverkar målen miljö och attraktiv arbetsgivare med en sund ekonomi. Sammanfattningsvis samverkar de politiska målen till att skapa en så god verksamhet som möjligt för brukarna.

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Bakgrund

Föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) trädde i kraft den 1 januari 2012. Föreskrifterna ska tillämpas i arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra kvaliteten i verksamhet som omfattas av:

- Hälso- och sjukvårdslagen
- Tandvårdslagen
- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- 3 kap. 3 § tredje stycket socialtjänstlagen

Om ledningssystemet

Ledningssystemet omfattar en kartläggning av de krav och mål som gäller för respektive verksamhet. Med utgångspunkt från detta har en bedömning gjorts av vilka processer och rutiner som respektive verksamhet behöver fastställa för att uppfylla krav och mål. Vidare har en beskrivning gjorts av de aktiviteter som ingår i processerna och för vissa aktiviteter har rutiner utarbetats för att säkra verksamhetens kvalitet. I ledningssystemet anges hur ansvaret för de olika aktiviteterna är fördelade. Varje verksamhet har identifierat de processer där samverkan krävs samt utarbetat rutiner för både intern och extern samverkan. Riskanalyser har genomförts för att bedöma om det finns risk för händelser som kan medföra brister i verksamhetens kvalitet.

Brukarundersökningar

Brukarundersökningar genomförs årligen inom samtliga verksamheter kopplade till funktionsnedsättningsområdet. Syftet är att mäta måluppfyllelse avseende bemötande, nöjdhet, trygghet, delaktighet och tillgänglighet utifrån de politiska målen. Brukarna har möjlighet att lämna synpunkter i undersökningarna och resultaten återrapporteras. Måluppfyllelsen har varit mycket hög för samtliga enheter i brukarundersökningarna.

Anhörigperspektiv

Anhörigstöd

Från den 1 juli 2009 har kommunen en skyldighet enligt socialtjänstlagen att erbjuda stöd för att underlätta för anhöriga som vårdar någon som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående med funktionsnedsättning. Det är viktigt att familjen eller andra betydande personer för brukaren synliggörs och involveras i stödet och omsorgen. Verksamheterna behöver vara lyhörda för anhörigas behov. Stöd till anhöriga kan vara direkt, indirekt eller i form av generella serviceinsatser. Med direkt stöd menas insatser som den anhörige har rätt att söka för egen del. Det kan till exempel vara utbildning om en funktionsnedsättning, praktisk hjälp i hemmet, föräldrastöd, stödsamtal eller samordning av insatser. Indirekt anhörigstöd är de insatser som ges till brukaren för att underlätta för den anhöriga. Insatserna har ett dubbelriktat syfte, brukaren ska få sina behov tillgodosedda och insatsen ska underlätta för anhöriga. Generella serviceinsatser riktade till anhöriga kan exempelvis vara rådgivning enskilt eller i grupp, information om till exempel en funktionsnedsättning, sjukdom eller hjälpmedel och stödjande samtal.

Anhöriga som ger omsorg till närstående

Närmare var femte person i vuxen ålder vårdar, hjälper eller stödjer en närstående³. Med anhöriga avses alla personer som ger omsorg till en närstående. Med omsorg avses att ge vård, hjälp eller stöd till en närstående.

Omsorgsgivande är vanligt i alla åldersgrupper, men förekommer i störst utsträckning i åldersgruppen 45-65 år.

- Anhöriga i åldern 30-44 år ger främst omsorg till barn
- Anhöriga i åldern 45-65 år ger huvudsakligen omsorg till föräldrar
- Anhöriga äldre än 65 år ger i hög utsträckning omsorg till make, maka eller partner

Det är ingen större skillnad mellan kvinnors och mäns omsorgsgivande när det gäller tidsomfattning eller frekvens. Kvinnorna svarar dock oftare för tillsyn, umgänge och personlig omsorg, medan männen ger mera praktisk hjälp och ekonomiskt stöd.

Många anhöriga som vårdar ser inte sig själva som vårdare. Ofta finns en nära relation till den som vårdas och det upplevs som naturligt att ta hand om en sjuk familjemedlem. Ibland tar det tid att förstå att det är vård som utförs.

Ofta hjälper och stödjer en anhörig utan att förstå vad det innebär på sikt. Inom vården och omsorgen förutsätts det ofta att anhöriga tar det ansvaret. Att hjälpa och stödja en anhörig förändras med tiden och också behoven av stöd till anhöriga. Därför måste stöd och hjälp till anhöriga passa varje anhörigs egna behov; ett individuellt anpassat anhörigstöd som även det anpassas efter hur behoven förändras.

³ Socialstyrelsen (2012). *Anhöriga som ger omsorg till närstående*.

Lokalt arbete med anhörigstöd

Socialnämnden är ytterst ansvarig för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Anhörigstödet ska erbjudas enligt 5 kap. 10 § socialtjänstlagen. Socialnämnden får årligen del av riktlinjer, uppföljning och vidareutveckling av anhörigstödet.

Socialchefen är ansvarig för förvaltningens verksamhet, inklusive stöd till anhöriga. Socialchefen ansvarar för det övergripande arbetet med anhörigstödet och att förvaltningen arbetar utifrån lagen. I ansvaret ingår även att säkerställa att det finns riktlinjer för förvaltningen samt för uppföljning och vidareutveckling av anhörigstödet.

Det direkta ansvaret för utveckling och tillämpning av anhörigperspektiv ligger på chefsnivå inom respektive verksamhetsområde. Alla verksamhetschefer ansvarar därmed för att anhörigstödet blir en integrerad del av verksamheten och att all personal vet hur de ska uppmärksamma och möta anhörigas behov av stöd. Det är viktigt att familjen eller andra betydelsefulla personer för brukaren synliggörs och involveras i stödet och omsorgen. Verksamheterna behöver vara lyhörda för anhörigas behov. Anhörigperspektivet beaktas alltid vid biståndshandläggarnas behovsprövning.

Anhörigkonsulent

Salems kommun har en anhörigkonsulent som ansvarar för det strategiska och specifika arbetet kring anhörigstöd. Det strategiska arbetet innebär att samverka med verksamheter och andra aktörer för ett varaktigt anhörigperspektiv samt omvärldsbevaka frågor kring anhörigstöd och aktuella utvecklingsområden. Det specifika anhörigstödet innebär att erbjuda anhöriga ett flexibelt och individuellt anpassat anhörigstöd. Det arbete som utförs av anhörigkonsumenten är ett komplement och en specialiserad resurs till det generella anhörigstödet som ska finnas i alla verksamheter.

All kontakt med anhörigkonsumenten är kostnadsfri och sker utan dokumentation samt under sekretess. Anhörigkonsumenten har i uppdrag att erbjuda stöd till anhöriga från 18 år och uppåt som stödjer en närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller har funktionshinder.

Arbetet med anhörigstöd ska följas upp och utvärderas årligen, för att säkerställa ett sammanhållet stöd samt att anhörigstödet lever upp till riktlinjerna och lagen.

Bilagor

1. Befolkningsprognos

Tabell 6. Befolkningsprognos för Salems kommun 2020-2030. Källa: WSP

2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
16 803	17 058	17 114	17 222	17 609	17 964	18 355	18 661	18 881	19 046	19 205

2. Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade är en rättighetslag, vilket innebär att kommunerna har skyldighet att tillhandahålla vissa angivna insatser till personer med:

1. Utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
2. Betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder eller hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
3. Andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande

LSS innehåller följande tio olika hjälpinsatser:

1. Rådgivning och annat personligt stöd
2. Personlig assistans
3. Ledsagarservice
4. Kontaktperson
5. Avlösarservice i hemmet
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
8. Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom
9. Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad
10. Daglig verksamhet (gäller endast personkrets 1 och 2)

3. Insatser enligt LSS

9 § 1 p. Rådgivning och annat personligt stöd

Insatsen ska garantera ett kvalificerat expertstöd av personal som förutom sin yrkeskunskap har särskild kunskap om hur det är att leva med funktionshinder. Stödet kan till exempel ges av kurator, psykolog, sjukgymnast, förskolekonsulent, logoped, arbetsterapeut eller dietist. Råd och stöd ska vara ett komplement till och inte en ersättning för till exempel habilitering, rehabilitering och socialtjänst.

9 § 2 p. Personlig assistans

Personlig assistans ska vara ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal assistenter till den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med grundläggande behov (personlig hygien, måltider, att klä av- och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade). Den som har behov av personlig assistans för grundläggande behov har även rätt till personlig assistans för andra personliga behov. För att få personlig assistans ska insatsen ha beviljats innan en person fyller 65 år, alternativt ska ansökan ha inkommit senast dagen före 65-årsdagen och därefter blivit beviljad. Antalet assistanstimmar får inte ökas efter att personen har fyllt 65 år.

9 § 3 p. Ledsagarservice

Den som inte har personlig assistans kan istället ha rätt till ledsagarservice. Ledsagarservice ska vara en personlig service, anpassad efter individuella behov och underlätta för den enskilde att delta i samhällslivet.

9 § 4 p. Kontaktperson

En kontaktperson ska vara en medmänniska som kan underlätta för den enskilde att leva ett självständigt liv genom att minska social isolering, ge hjälp till att delta i fritidsaktiviteter samt ge råd i vardagssituationer. Stödet kan ibland ges av en familj, så kallad stödfamilj.

9 § 5 p. Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice ska kunna fås både som en regelbunden insats och för situationer som inte kan förutses. Den ska vara tillgänglig alla tider på dygnet.

9 § 6 p. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet

Korttidsvistelse är till för att ge den enskilde möjlighet till rekreation och miljöombyte eller för att ge anhöriga tillfälle till avlösning. Korttidsvistelse kan ordnas i korttidshem, i en annan familj eller på annat sätt, till exempel läger- eller kolonivistelse.

9 § 7 p. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år

Skolungdom över 12 år ska kunna få tillsyn före och efter skoldagen samt under skolloven.

9 § 8 p. Bostad med särskild service för barn och ungdomar

Barn och ungdomar som inte kan bo hos sina föräldrar kan ha rätt att bo i en annan familj eller i en bostad med särskild service. Det ska vara ett komplement till föräldrahemmet både för barn och ungdomar som kan bo hos föräldrarna en del av tiden och för dem som inte kan bo hemma med sin familj.

9 § 9 p. Bostad med särskild service för vuxna

Boendet kan utformas på olika sätt, de vanligaste formerna är gruppboende eller serviceboende. Den enskilde kan också ha rätt till en särskild anpassad bostad anvisad av kommunen.

9 § 10 p. Daglig verksamhet

Personer i yrkesverksam ålder, som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig, kan ha rätt till daglig verksamhet om de ingår i personkrets 1 och 2 enligt LSS. Den dagliga verksamheten kan innehålla både aktiviteter med habilitering och mer produktionsinriktade uppgifter. Insatsen ska anpassas efter individuella behov, förutsättningar och intressen.

4. Socialtjänstlagen (SoL)

Inom verksamheten för personer med funktionsnedsättning ges också stöd enligt socialtjänstlagen, SoL. Enligt SoL skall kommunen verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. De vanligaste insatserna enligt SoL som beviljas personer med funktionsnedsättning är boendestöd, hemtjänst i ordinärt boende och trygghetslarm.

I lagen står att kommunen har det yttersta ansvaret för alla som vistas i kommunen. Lagen har särskilda bestämmelser för människor med funktionsnedsättning som har rätt till extra stöd och hjälp.

Socialnämnden ska:

- Verka för att de som har stora svårigheter på grund av sin funktionsnedsättning får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.
- Ge möjlighet till meningsfull sysselsättning och boende utifrån behov.
- Informera om socialtjänstens insatser och söka upp dem som kan behöva hjälp och stöd.
- Erbjudas stöd till anhöriga som stödjer en närstående med en funktionsnedsättning.

5. Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)

Kommunen har ansvar för hälso- och sjukvård, upp till sjuksköterskekompetens, för personer med beslut om särskilt boende, bostad med särskild service och under vistelsetiden på dagverksamhet enligt SoL och daglig verksamhet enligt LSS. Vården ska bedrivas så att den uppfyller krav på god vård enligt hälso- och sjukvårdslagen. Verksamhetschefen och den medicinskt ansvariga sjuksköterskan ansvarar för att vården bedrivs på ett säkert sätt.

6. SIP - Samordnad individuell plan

Sedan 2010 finns i lagstiftningen, SoL och HSL, bestämmelser om att kommun och region ska upprätta en Samordnad individuell plan, SIP, tillsammans med brukare om insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård behöver samordnas. SIP är ett samverkansverktyg för att säkerställa att den enskilde får sina behov tillgodosedda när flera vårdgivare/aktörer ansvarar för insatser. Vuxna och barn som har behov av insatser enligt både SoL och HSL och som har behov av samordning ska erbjudas en Samordnad individuell plan.

7. Diskrimineringslagens förbud mot diskriminering

Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering som har samband med funktionsnedsättning. Lagen gäller inom arbetsliv, utbildning, hälso- och sjukvård, varor, tjänster och flera andra samhällsområden. Bristande tillgänglighet kan vara diskriminering när en verksamhet inte genomför skäligen åtgärder för att en person med funktionsnedsättning ska kunna få tillgång till eller delta i verksamheten. Vad som är skäligt bedöms bland annat utifrån andra lagar för tillgänglighet och den enskilda situationen. Lagen syftar till att bidra till att öka tillgängligheten i samhället så att människor med funktionsnedsättning kan delta på likvärdiga villkor.